

Nr 32

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956, dels i ämnet väckta motioner, dels ock väckta motioner angående premiering av s. k. ungdomssparande.

I en den 15 april 1955 dagtecknad proposition, nr 193, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956.

Berörda förslag till förordning är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Å sparbelopp, som under år 1955 eller 1956 insättes å för ändamålet upplagt *premiestparkonto* hos bank, äger spararen av staten erhålla *sparpremie* enligt vad nedan sägs.

Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken samt centralkassa för jordbrukskredit.

2 §.

Sparare må för varje år icke erhålla sparpremie för mer än ett premiestparkonto.

I den mån bank så bestämmer, må insättning å och uttag från premiestparkonto hos banken ske endast i helt tiotal kronor.

3 §.

Sparpremie må åtnjutas å ett årligt sparbelopp av högst 1 000 kronor för varje sparare.

Sparpremie utgår med 20 procent av sparbelopp som insättes under år 1955 och med 15 procent av sparbelopp som insättes under år 1956, allt i den mån sparbeloppet vid utgången av år 1960 fortfarande inestår å premiestparkontot.

4 §.

Sparpremie må åtnjutas endast av fysisk person, vars taxerade inkomst enligt förordningen om statlig inkomstskatt vid taxering året efter sparåret uppgår till minst 1 200 kronor. Skola äkta makar taxeras enligt de för gift skattskyldig gällande bestämmelserna, må sparpremie åtnjutas av envar av makarna, om endera makens taxerade inkomst eller makarnas sammanlagda taxerade inkomster uppgå till minst nämnda belopp.

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot en ökning under sparåret av spararens sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar inestående medel. Beträffande äkta makar skall dylik ökning föreligga för makarna tillhopa.

5 §.

Vid insättning å premiesparkonto under år 1955 eller 1956 gottskrives spararen preliminärt mot det insatta beloppet svarande sparpremie. Uttages belopp från sådant konto före utgången av år 1960, avföres för det uttagna beloppet tidigare gottskriven premie.

Å preliminärt gottskriven sparpremie utgår icke ränta.

6 §.

Sparare, som vill erhålla sparpremie, har att ingiva skriftlig anmälan här om till beskattningsnämnd, å vilken hans taxering till statlig inkomstskatt året efter sparåret ankommer. Såvida icke särskilt hinder möter däremot, skall sådan anmälan fogas vid allmän självdeklaration, som avgives till ledning för taxering varom nyss sagts. För gift sparare, som icke själv har att avgiva allmän självdeklaration, må anmälan fogas vid den andra makens deklaration. Anmälan, som inkommer efter utgången av året efter sparåret, må icke upptagas till prövning.

Vederbörande taxeringsnämnd eller, vad angår anmälan som inkommer efter det att taxeringsnämnden avslutat sitt arbete, vederbörande prövningsnämnd har att pröva, huruvida i 4 § angivna förutsättningar för rätt till sparpremie äro för handen. Om nämndens beslut skall banken underrättas.

Har underrättelse om beskattningsnämnds beslut enligt föregående stycke icke kommit banken till handa senast den 1 oktober året efter sparåret, skall banken skyndsamt lämna spararen meddelande härom.

Har beträffande visst premiesparkonto anmälan varom i denna paragraf sägs icke inom föreskriven tid ingivits eller har enligt till banken inkommen underrättelse rätt till sparpremie befunnits helt eller delvis icke föreligga, avföres å kontot för ifrågavarande sparår preliminärt gottskriven sådan premie eller vederbörlig del därav.

7 §.

Bank äger att av statsverket utfå sammanlagda beloppet av de sparpremier, som vid utgången av år 1960 äro enligt denna förordning gottskrivna å premiesparkonton hos banken.

8 §.

Sparpremie skall icke utgöra skattepliktig inkomst vid taxering enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt.

9 §.

Å sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie föreligger, skall utgå ränta efter en räntesats, som icke må understiga den högsta räntesats för inlåning från allmänheten, som av vederbörande bank i övrigt tillämpas.

Gottskrivning av å premiesparkonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning. Uttag från sådant konto före utgången av år 1960 skall i första hand anses avse insatt sparbelopp.

10 §.

Har beskattningsnämnd funnit rätt till sparprenie helt eller delvis icke föreligga för med anmälan enligt 6 § avsett sparbelopp, skall spararen underrättas härom genom rekommenderat brev med mottagningsbevis. I underrättelsen, som skall lämnas å blankett enligt av riksskattenämnden fastställt formulär, skall finnas angivet, vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beskattningsnämndens beslut.

Över beskattningsnämnds beslut enligt denna förordning må besvär anföras endast av spararen. Besvär skola anföras, vad angår beslut av taxeringsnämnd hos vederbörande prövningsnämnd och vad angår beslut av prövningsnämnd hos kammarrätten, allt inom sextio dagar från det spararen erhållit del av beslutet. Över utslag av kammarrätten må besvär icke anföras.

Har beskattningsnämnds beslut om rätt till sparprenie efter besvär ändrats, skall banken underrättas härom.

11 §.

Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer äger utfärda för tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft dels två före propositionens avlämnande väckta likalydande motioner, nämligen nr 74 i första kammaren av herr Nilzon, Ivar, m. fl. och nr 94 i andra kammaren av herr Adolfsson m. fl.,

dels ock följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 529 av herr Ewerlöf m. fl., nr 530 av herr Öhman och herr Persson, Helmer, nr 531 av herr Anderson, Carl Albert, m. fl., nr 536 av herr Persson, Johan, och nr 537 av herr Ewerlöf m. fl. samt inom andra kammaren nr 653 av herr Holmberg, nr 654 av herr Lundqvist m. fl., nr 655 av herr Lundberg, nr 659 av herr Ahlberg m. fl., nr 660 av herr Nelander m. fl., nr 661 av herr Hjalmarson m. fl. samt nr 662 av herr Johanson i Västervik.

I motionerna I: 74 och II: 94 hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning angående premiering av s. k. ungdomssparande i enlighet med motionens syfte.

Motionen I: 529 innehåller en hemställan att den föreliggande propositionen måtte av riksdagen antagas med de ändringarna att 4 och 11 §§ i den föreslagna förordningen får följande lydelse:

4 §.

Sparpremie må — — — nämnda belopp.

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot belopp, med vilket spararen under sparåret ökat sina sammanlagda tillgodohavanden hos banker och andra penninginrättningar, med tillägg i förekommande fall av det belopp, som han under samma år erlagt i premier för kapitalförsäkring utöver vad han erlagt i sådana premier under år 1954. Har beloppet av erlagda premier enligt vad nyss sagts ökat men tillgodohavandena hos penninginrättningar minskats, må dock sparpremie åtnjutas högst för ett sparbelopp motsvarande skillnaden mellan sagda ökning och minskning. Har spararen under sparåret belånat, låtit återköpa eller överlåtit kapitalförsäkring, skall hänsyn tagas endast till den del av ökningen av tillgodohavanden och premiebelopp, som överstiger beloppet av vad han genom belåningen, återköpet eller överlåtelsen uppburit. Beträffande äkta makar skall vad i detta stycke sägs avse makarna tillhopa.

11 §.

Kungl. Maj:t — — — erforderliga föreskrifter.

I den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver äro banker och andra penninginrättningar samt försäkringsbolag skyldiga att till ledning för beskattningsnämnds prövning av rätt till sparpremie lämna uppgifter, som finnas erforderliga.

I motionerna I: 530 och II: 653, vilka är likalydande, föreslås att riksdagen måtte avslå förevarande proposition. Alternativt föreslås, under förutsättning att riksdagen i övrigt bifaller propositionen, att KF:s och HSB:s sparkassor upptas i förteckningen över banker och andra kreditanstalter, där sparpremie kan erhållas i enlighet med propositionen nr 193.

I motionerna I: 531 och II: 654, vilka är likalydande, hemställes att 1 § andra stycket i förslaget till förordning måtte erhålla följande lydelse:

»Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken, centralkassa för jordbrukskredit, Kooperativa förbundet och Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund jämte till dessa riksorganisationer anslutna föreningar, som har egna sparkassor.»

Motionerna I: 536 och II: 660, vilka även de är likalydande, innehåller förslag om att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 193 angående premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 måtte besluta a) att premiesparkonto må öppnas även i andra kredit- och sparkassor än de i Kungl. Maj:ts förslag angivna efter medgivande av Kungl. Maj:t för varje särskild kassa och således även i KF:s och HSB:s sparkassor, b) att å premiesparkonto insätta belopp skall penningvärdeförsäkras enligt i motionen angivna riktlinjer, och c) beträffande kontrollen i fråga om nysparande införa ett stadgande i förordningen av i motionen angiven innebörd, samt vidare att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

I motionerna I: 537 och II: 661, som likaledes är av samma lydelse, hemställes,

att riksdagen, vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 193, måtte

A. besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till innevarande års riksdags höstsession framlägga ytterligare förslag till sparstimulerande åtgärder, som bland annat innefattar,

att gränsen för skattefri inkomst av kapital höjes till 200 kronor för ensamstående och 400 kronor för äkta makar,

att intäkt av eget hem blir skattefri intill ett belopp av 200 kronor samt att det skattefria avdraget för försäkringspremier höjes till högst 400 kronor för ensamstående samt högst 800 kronor för äkta makar och för ogift skattskyldig som haft hemmavarande barn, för vilket rätt till barnbidrag förelegat;

B. besluta att *Till upplysningsverksamhet angående olika sparprivilegier* anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor;

C. antaga förslaget till förordning om premiering av frivilligt sparande under 1955 och 1956 med den ändring att 3 § erhåller följande lydelse:

3 §.

Sparpremie må — — — varje sparare.

Sparpremie utgår med 20 procent av sparbelopp som insättes under åren 1955 och 1956, allt i den mån sparbeloppet vid utgången av år 1960 fortfarande innestår å premiesparkontol.

Motionen II: 655 innehåller yrkande om avslag å propositionen nr 193.

I motionen II: 659 hemställes, att ett i motionen framfört förslag till sparpremier måtte övervägas vid utskottsbehandlingen av propositionen.

I motionen II: 662 hemställes,

att riksdagen måtte besluta begränsa den av Kungl. Maj:t föreslagna sparpremien för 1955 till 10 % och för 1956 till 5 %; samt

att 3 § i förslaget till förordning om premiering av frivilligt sparande i Kungl. Maj:ts proposition ändras i enlighet härmed.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om premiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956 ävensom i fråga om vad motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen resp. motionerna.

Inledningsvis anför *departementschefen* följande.

Förändringarna i det allmänna konjunkturläget sedan årsskiftet, sedda i belysning bl. a. av den nu snart avslutade avtalsrörelsen för året, kommer att inom kort redovisas och analyseras i den reviderade nationalbudgeten och i konjunkturinstitutets rapport, vilka f. n. är under utarbetande. I propositionen angående komplettering av riksstatsförslaget för 1955/56 kommer detta material att redovisas och på grundval härav riktlinjerna för den ekonomiska politiken uppdragas.

Med hänsyn till nödvändigheten att i rådande läge begränsa konsumenternas efterfrågan på varor och tjänster framstår åtgärder, ägnade att stimulera det frivilliga sparandet, som synnerligen angelägna. En ökning av det frivilliga sparandet i samhället är av stor vikt även ur andra perspektiv än dagens mera kortsiktiga. Övervägandena beträffande möjligheterna att främja sparandet med statliga åtgärder har lett till att förslag med sådant syfte utarbetats inom finansdepartementet. Jag hemställer att nu få anmäla denna fråga.

Till en början vill jag här erinra om att frågan om åtgärder från statsmakternas sida för att främja det enskilda frivilliga sparandet under senare tid i skilda sammanhang aktualiserats. Vissa sådana åtgärder har vidtagits — här må hänvisas till sparformerna sparobligationer och rikskonto och till det tidsbundna lönsparandet med vinstutlottning. Förslag till andra åtgärder i liknande syfte har däremot hittills icke förverkligats. Till dessa förslag hör ett som i december 1947 framlades av 1944 års allmänna skattekommitté. Enligt detta skulle avdrag, under vissa förutsättningar och med viss maximering, få åtnjutas vid inkomsttaxeringen för banksparande under åren 1948 och 1949. Hit hör likaledes ett förslag, som ungefär samtidigt framfördes i en inom finansdepartementet upprättad promemoria; i denna förordades, att sparande av eller till förmån för ungdom skulle stimuleras genom kontantpremier.

Vid 1951 års riksdags vårsession fördes frågan — som berörts också vid vissa föregående riksdagar — på nytt fram i motioner i båda kamrarna (de likalydande I: 186 och II: 284 och de likalydande I: 279 och II: 367). I utlåtande (nr 12) över dessa motioner uttalade bankoutskottet bl. a., att det enligt utskottets mening i det aktuella ekonomiska läget vore i hög grad önskvärt att genom särskilda åtgärder söka uppmuntra till en ökning av det frivilliga, enskilda sparandet på kort sikt. I enlighet med utskottets hemställan anhöll riksdagen (skrivelse nr 209), att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande möjligheterna att genomföra åtgärder för uppmuntran av det frivilliga och enskilda sparandet samt för riksdagen framlägga de förslag, var till dessa överväganden kunde föranleda.

I anledning härav utarbetades under år 1951 inom finansdepartementet av regeringsrådet, dåvarande expeditionschefen H. Klackenborg en PM med utredning och förslag rörande skattepremiering av frivilligt sparande under år 1952. Promemorian blev föremål för remissbehandling. Bl. a. på grund av den kritik, som i vissa avseenden framfördes under remissbehandlingen, kom promemoriaförslaget inte att läggas till grund för någon proposition i ämnet. Vissa fortsatta överväganden förekom därefter inom finansdepartementet, men de föranledde icke några åtgärder.

Jag vill tillägga, att frågan om statlig stimulans åt sparandet också senare motionsvägen har tagits upp i riksdagen.

Efter en redogörelse för huvudlinjerna i 1951 års förslag och de i anledning av detta avgivna remissyttrandena uttalar departementschefen bl. a. följande.

De allra flesta är väl ense om att en ökning på bred front av det enskilda sparandet skulle vara av stor betydelse som ett led i strävandena att stärka stabiliteten i vårt ekonomiska liv. Inte minst gäller detta i dagens ekonomiska läge. För att man skall nå fram till denna ökning av sparandet måste olika åtgärder prövas, med verkan såväl på längre som på kortare sikt. En sådan åtgärd, som — enligt vad jag tidigare har nämnt — vid skilda tillfällen har tagits upp till diskussion, är en särskild statlig stimulering av det enskilda sparandet. Givetvis låter sig en dylik i och för sig väl infogas i detta sammanhang. Det kan naturligtvis frågas, om det är möjligt att vinna några påtagliga fördelar på denna väg. En del av dem, som hade att yttra sig över 1951 års promemorieförslag i ämnet, betvivlade detta. De satte i fråga, om allmänhetens sparande lät sig på kort sikt nämnvärt påverkas av åtgärder som de då föreslagna. Tveksamhet kom följaktligen till synes vid bedömningen om det extra nysparande, vartill premieringen skulle stimulera, kunde väntas bli stort nog för att uppväga statens kostnader. Det hävdades därtill från några håll, att kortsiktsåtgärder närmast vore direkt till skada. De kommo att motverka intresset för det normala sparandet och rubba balansen mellan olika sparformer. Och uppenbarligen måste man ge dessa kritiker rätt i så måtto, att man kan säga, att det icke är möjligt att prestera förhandsbevis för att man med en premiering verkligen skall uppnå en effekt tillräckligt kraftig för att rationellt motivera åtgärden. Man kan därför icke undgå att hysa en viss tvekan om lämpligheten att genomföra ett premieringsförfarande av nu avsett slag. Å andra sidan torde emellertid, om sparpremieringen konstrueras i en ur teknisk synpunkt ändamålsenlig form, enligt min mening icke några större nackdelar kunna följa av en sådan åtgärd. Tillämpningstiden för en sådan anordning bör emellertid till en början begränsas till innevarande och nästa år. På grundval av de erfarenheter som därvid vinnas får bedömas vad som därefter bör företagas. Jag anser mig sålunda i princip böra förorda, att staten under en begränsad tid främjar visst nysparande genom en på lämpligt sätt anordnad premiering.

Det vitsordades i flera remissuttalanden över 1951 års promemoria, att en premiering av sparandet enligt de linjer, som uppdragits i promemorian, skulle vara tekniskt väl genomförbar. Jämsides härmed riktades det dock i avsevärd utsträckning kritik mot den belastning av främst arbetsgivare och taxeringsnämnder, som en lagstiftning enligt förslaget skulle få till följd. Vad angår arbetsgivarna pekades det på att redan deras arbete med skatteuppbörden vore betungande. Också taxeringsorganisationen vore synnerligen arbetsstyngd. Dess föreslagna medverkan vid sparpremieringen kunde befaras bli till men för dess centrala och mera angelägna uppgifter. Till detta kommo, att den avsedda kontrollen av att endast nysparande premierades knappast kunde bli fullt effektiv.

För den sålunda framförda kritiken mot det 1951 föreslagna systemets administrativa komplikationer föreligger enligt min mening visst fog. Bl. a. med tanke på den provisoriska karaktären hos de planerade åtgärderna är det

av betydelse, att administrationsapparaten icke göres vidlyftigare än som är nödvändigt, liksom att de anlidade organen icke tvingas att åsidosätta permanenta och för det allmänna väsentliga uppgifter.

De invändningar, som då gjordes mot att premieringen skulle anknytas till beskattningen — att med andra ord premien skulle få formen av en skattenedsättning — synes mig likaledes förtjäna beaktande. Från andra håll betecknades visserligen, i anslutning till promemorieförslaget, skattelättnaden som den psykologiskt effektivaste premieringsmetoden. Det kan heller icke bestridas, att en sparpremiering i form av minskning av källskatteavdraget kan ha utsikter att åstadkomma resultat. Det är dock icke givet, att en lämpligt ordnad kontantpremiering blir mindre effektiv. Om sålunda intet bestämt kan sägas om den ena eller andra formens företräde från denna synpunkt, synes emellertid vissa principiella synpunkter böra fälla utslaget till förmån för linjen med kontantbidrag. Att bereda skattelättnad för viss form av sparande står i mindre god överensstämmelse med principerna för vår skattelagstiftning. Enstaka avsteg har gjorts från dessa principer, såsom när det gäller avdraget för försäkringspremier. Detta är dock knappast skäl nog att nu göra ytterligare avsteg för syften, som måhända i samma mån kan tillgodoses på annat sätt.

Av vad jag har sagt lär framgå, att den sparpremiering som jag förordar inte i alla delar bör utformas efter de riktlinjer, som drogs upp i 1951 års promemoria. Den kritik, som framfördes under remissbehandlingen av promemorian, liksom de alternativa förslag som från vissa håll samtidigt framlades, inrymde i flera avseenden uppslag och synpunkter som nu bör beaktas. Från dessa utgångspunkter har inom finansdepartementet utarbetats förslag till kontantpremiering av frivilligt sparande under åren 1955 och 1956.

Närmast kommer jag att lämna en redogörelse för det huvudsakliga i det sålunda utarbetade förslaget.

Det sparande, som enligt förslaget kan premieras, skall ha formen av insättningar under år 1955 eller 1956 på särskilt upplagda konton i bank. Insättningarna ombesörjs av spararen själv. Vid insättning krediteras spararen preliminärt en sparpremie, som avses skola utgå med 20 procent av 1955 års och 15 procent av 1956 års sparbelopp. Högst 1 000 kronors sparande per år skall kunna komma i fråga till premiering. Vid utgången av år 1960 tillfaller premien slutligt spararen, under förutsättning att sparbeloppet fortfarande innestår å kontot. De innestående medlen skall icke vara spärrade. Men vid uttag före år 1961 går spararen miste om sparpremien för det uttagna beloppet. Endast sparpremie, som definitivt tillfallit spararen, utbetalas av statsverket till vederbörande bank. Som konsekvens härav gottgör banken icke ränta på *preliminärt* gottskrivna premier utan endast på det av spararen själv insatta beloppet. Sparpremie skall icke vara skattepliktig inkomst.

För rätt till sparpremie skall krävas, utöver vad som nyss sagts, att spa-

rarens taxerade inkomst under sparåret enligt förordningen om statlig inkomstskatt, vid sambeskattnings tillhopa med makens, uppgår till minst 1 200 kronor och att spararen — om han är gift makarna tillsammans — under samma år ökar sina sammanlagda banktillgodohavanden minst med sparbeloppet. Kontrollen över att så är fallet skall ankomma på taxeringsnämnderna. Fördenskull skall spararen, samtidigt med att han avlämnar självdeklaration för sparåret, göra en särskild anmälan till taxeringsnämnden. Sedan denna funnit, att de angivna kraven är fyllda, lämnas meddelande härom till vederbörande bank. För konto, beträffande vilket sådant meddelande icke ingått, åtnjutes ingen sparpremie.

Efter denna översiktliga redogörelse skall jag närmare beröra vissa särskilda punkter i förslaget.

Vad först angår frågan, vilka sparformer som skall premieras, valde utredningsmannen 1951 att låta de föreslagna åtgärderna avse i huvudsak endast banksparandet. Det har häremot invänts, att andra sparformer, icke minst det ekonomiskt viktiga försäkringssparandet, vore lika förtjänta av premiering. Invändningarna kan icke utan vidare avvisas. Frågan sammanhänger dock i viss mån med hur man vill begränsa premieringen i tiden och till beloppet. Dras gränserna tills vidare tämligen snävt i dessa avseenden, minskas risken för ogynnsam inverkan på andra sparformer. Tekniskt skulle det vara en svåröslig uppgift att utsträcka premieringen till allt sparande; det betydelsefulla kravet på enkelhet i tillämpningen skulle vid en utsträckning bli svårt att tillgodose.

I fråga om försäkringssparandet skulle en premiering måhända visserligen lättare låta sig anordna. Jag vill emellertid erinra om att denna form av sparande redan är premierad genom det avdrag för kapitalförsäkringsm. fl. premier, som får åtnjutas vid taxeringen. Det försäkringssparande, som kan vara att påräkna från det stora flertalets sida, torde oftast rymmas inom det sålunda medgivna avdraget. Försäkringssparandet får dessutom i mindre grad än banksparandet antagas vara känsligt för en tillfällig stimulans.

Jag förordar sålunda, att premieringen begränsas till banksparandet. Bl. a. med hänsyn till den form för sparkontoinsättningar jag föreslår finner jag för närvarande icke tillräckliga skäl föreligga att låta premieringen omfatta också sparkonton för obligationsköp hos riksgäldskontoret. Däremot bör sparkonto kunna uppläggas även hos centralkassa för jordbrukskredit. Det kunde ifrågasättas att inbegripa även KF:s och HSB:s sparkassor. Det är emellertid att märka, att dessa kassors rörelse, om än tämligen omfattande, icke avser inlåning från allmänheten utan från organisationernas medlemmar. Därtill kommer, att dessa sparinstitut, även om missbruk från deras sida icke skulle kunna befaras, icke är anknutna till det offentliga på samma sätt som bankerna, vilka är underkastade särskild inspektion. Med hänsyn härtill torde kretsen av de sparinstitut, som skall kunna medverka vid premieringen, icke lämpligen böra utvidgas till att omfatta även de nu nämnda eller andra med liknande sparverksamhet.

Det må framhållas, att premieringen givetvis skall kunna komma även sådant organiserat banksparande som exempelvis sparklubbssparande och lönsparande till godo, i den mån de uppställda villkoren fylls.

Vad beträffar arbetsgivarnas medverkan vid sparandet torde de skäl överväga, som tala mot en obligatorisk sådan. Enligt min mening bör den föreslagna sparpremieringen icke begränsas till löntagare utan kunna komma alla till godo. Genom att man icke gör arbetsgivarnas medverkan obligatorisk vinner man den fördelen, att i princip ett enhetligt system kan genomföras för alla sparare.

Även om jag sålunda föreslår, att spararen principiellt själv skall ombesörja insättningarna av sparmedel, är det givet, att en medverkan från arbetsgivarens sida är värdefull, där den kan åstadkommas på frivillighetens väg. Sådan medverkan har förekommit och förekommer vid andra former av sparande.

Det system som jag skisserat innebär vissa avvikelser från 1951 års förslag beträffande förhållandet mellan spararen och banken. Jag avser här frågorna om i vad mån sparmedlen skall vara spärrade och om vilken räntesats som skall gälla för dessa medel.

I den förra frågan föreslogs i promemorian, att uttag från sparkonto under de två första åren efter sparåret skulle få ske endast i vissa extraordinära situationer. Det har invänts, att en sådan spärrning måhända icke vore psykologiskt lämplig; att den avskräckte potentiella sparare kunde betyda mer från allmän synpunkt än att den hindrade förbrukning av sparmedel. Jag anser, att denna invändning förtjänar beaktande. Utan spärrning blir visserligen uttagen fler. Men det synes rimligt att antaga, att en sparare, som avsett att få sitt sparande premierat, i allmänhet icke i oträngt mål gör uttag från sitt sparkonto och därmed mister sin rätt till sparpremie. Enligt min mening talar övervägande skäl mot särskilda bestämmelser om spärrning av sparkontomedlen. Detta utesluter dock inte, att det kan vara lämpligt, att bankerna i fråga om premiesparandet normalt tillämpar en viss uppsägningstid. Härigenom kan motverkas, att premiesparkontona i onödan utnyttjas för utpräglat kortfristigt sparande. För sparbankernas del ligger det härvid nära till hands, att de tillämpar den i reglementena bestämda uppsägningstiden, som lagenligt skall vara minst en månad. En liknande uppsägningstid torde vara lämplig också för övriga berörda kreditinstitut. I särskilda fall bör givetvis efter prövning uttag kunna få ske utan föregående uppsägning.

I den andra nyssnämnda frågan, om räntesatsen för sparmedlen, innebar 1951 års förslag, att ränta skulle utgå enligt den vid varje tillfälle gällande högsta inlåningsräntan i sparbank. Bakgrunden till förslaget var bl. a., att postsparbankens och, vad angår sparkasseräkning, affärsbankernas högsta inlåningsränta är en halv procent lägre än flertalet sparbankers; en enhetlig räntesats sades vara nödvändig från propagandasyn-

punkt. Att den högsta inlåningsräntan gjordes till norm motiverades med att bankernas kostnader för sparkontomedel bleve särskilt låga. Dels komme nämligen hela sparbeloppet att insättas på en gång, genom postverkets förmedling, och dels skulle, som nyss nämnts, medlen vara spärrade under viss tid. Med den uppläggning jag föreslår bortfaller dessa argument för en standardisering uppåt av räntenivån. I och för sig vore det väl icke otänkbart att det oaktat föreskriva en räntesats i nivå med den högsta förekommande sparbanksräntan. Enligt min mening är emellertid en dylik föreskrift knappast av behovet påkallad. Med hänsyn bl. a. till vad Svenska bankföreningen anfört i sitt yttrande över 1951 års förslag torde det icke vara uteslutet, att den högsta sparbanksräntan kommer att bli normgivande, även om detta icke särskilt föreskrives. Olägenheterna av att icke alla medverkande banker skulle tillämpa en och samma räntesats torde för övrigt icke vara av sådan art, att det i författningstvåg bör uppställas krav på dylik likformighet. Däremot bör det lämpligen stadgas, att envar bank skall vara skyldig att för det premierade sparandet tillämpa *sin* högsta inlåningsränta. Till en del fyller ett dylikt stadgande samma uppgift som det av 1951 års utredning föreslagna.

I anslutning härtill vill jag något beröra spörsmålet, om särskilda konton hos bankerna obligatoriskt bör uppläggas för premiesparandet. I den mån detta sparande, bortsett från premieringen, likställes med annat sparande — insättning ombesörjes av spararen själv, medlen förblir disponibla, vanlig ränta tillämpas — kan behovet av sådana särskilda konton uppenbarligen diskuteras. Det är dock sannolikt, att det spelar en viss roll från propagandasynpunkt, att det premierade sparandet koncentreras till särskilda konton. Från vissa synpunkter torde det också tekniskt bli enklare, åtminstone om sparpremien skall krediteras i samband med insättningen, en fråga som jag senare återkommer till. Det må vidare nämnas, att bankorganisationerna i sina förslag 1951 till alternativa lösningar icke räknade med annat än att särskilda konton skulle uppläggas. Enligt min uppfattning bör med hänsyn till det sagda en författning i ämnet innehålla föreskrift av denna innebörd. Kontona i fråga bör lämpligen benämnas premiesparkonton. Vad angår organiserat lönsparande och sparklubbssparande kan det måhända vara ändamålsenligt, att sparandet sker i vanlig ordning under året och det för premiering avsedda sparbeloppet först i slutet av året överföres till premiesparkonto. Beträffande lönsparandet kan det kanske i viss utsträckning visa sig möjligt att låta redan upplagda konton fungera som premiesparkonton.

I förenklingssyfte bör vidare föreskrivas, att en och samma person icke får premieras för mer än ett premiesparkonto varje år. Av samma skäl bör, när banken så bestämmer, insättningar på och uttag från premiesparkonto få ske endast i helt tiotal kronor.

I fråga om formen för premieringen har på åtskilliga håll ansetts, att skattelättnad skulle vara att föredraga framför kontantbidrag. Som jag i det föregående utvecklat kan emellertid vissa principiella skäl anföras mot skattelättnadslinjen. Därutöver är det att märka, att valet

mellan de båda premieringsformerna påverkas av hur systemet i övrigt bygges upp. Anlitas arbetsgivarnas medverkan, kan en premiering i form av skattelättnad komma spararen till godo redan på källskattestadiet, med andra ord i direkt samband med sparandet. En skattelättnad utan arbetsgivarnas medverkan skulle däremot svårligen kunna komma till synes förrän på slutskattedebedseln, alltså ett å två år efter tidpunkten för sparandet.

Det har betonats att det psykologiskt sett är av vikt, att premieringen kommer till uttryck redan vid spartillfället. Vid ett system, som icke bygger på arbetsgivarnas medverkan, har alltså från denna synpunkt kontantpremiering försteget, om premien tillfaller spararen omedelbart vid insättningen på sparkontot. Tekniskt skulle det inte vara uteslutet att i sådant syfte successivt med sparandet insätta kontanta premier på sparkontona; vid förtidsuttag av sparmedlen skulle premierna i så fall återgå till staten. Den sålunda skisserade ordningen har dock den olägenheten, att det måste bli en omständlig redovisning och återredovisning av sparpremier mellan statsverket och bankerna, i varje fall om sparmedlen icke skall vara spärrade.

Denna olägenhet lär dock vara möjlig att undvika. Eftersom det är avsett, att sparpremierna icke skall kunna utbetalas till spararna, förrän den bestämda kvalifikationstiden gått till ända, har bankerna dessförinnan intet behov av att få premiebeloppen utanordnade från statsverket. Spararen bör det oaktat vid insättningen kunna preliminärt krediteras vederbörlig sparpremie; i bankens räkenskaper kommer denna villkorliga skuld till spararen att motsvaras av en lika stor villkorlig fordran hos statsverket. Vid förtida uttag från sparkontot minskas på samma sätt spararens premietillgodohavande. Gottgjord ränta bör icke ifrågakomma för premiering. Av banktekniska skäl bör uttag i första hand anses avse insatt sparbelopp. Under år 1956 insatt belopp bör vid uttag, när spararen ej annat önskar, anses taget i anspråk framför under år 1955 insatt. Vid varje insättning och uttag torde anteckning om den på beloppet belöpande sparpremien böra göras i motboken eller motsvarande handling. Premiekreditering i samband med insättning bör göras så att det klart framgår, att den är endast villkorlig. Preliminärt gottskrivna sparpremier skall uppenbarligen icke beaktas vid tillämpningen av för bankerna gällande lagstadganden om inlåningsrätt och kassareserv.

Först vid kvalifikationstidens utgång bör banken äga att av statsverket rekvirera premierna för de sparbelopp, som då fortfarande innestår på kontona. Av denna uppläggning följer givetvis, att ränta icke kommer att utgå å premiebeloppen, förrän från den dag de slutligt tillfallit spararen. Detta kan dock icke anses ha någon reell betydelse för spararen: för honom bör det vara likgiltigt, om han får en premie, som icke avkastar ränta, eller en premie, som avkastar ränta men i gengäld är i motsvarande mån lägre.

Rent tekniskt skulle det uppenbarligen vara ännu enklare att över huvud icke gottskriva sparpremien, förrän spararen vore berättigad att lyfta den. Genom en sådan ytterligare förenkling riskerade man dock att, som jag nyss nämnt, gå miste om åtskilligt i psykologisk effekt. Jag anser under sådana

förhållanden, att kravet på enkelhet skäligen tillgodoses, om det föreskrives, att sparpremien krediteras preliminärt på sparkontot vid insättningen men icke utbetalas till banken förrän den får lyftas av spararen.

Det nu angivna systemet synes vara att föredraga framför skattelättnadslinjen också från den synpunkten, att det icke belastar budgeten redan under sparåret. Då premierna icke skall utbetalas förrän vid ett senare tillfälle, kommer det nysparande, som premieringen stimulerar till, att innebära en nettoökning av det totala sparandet under ifrågavarande år, något som självfallet är av vikt när man som här överväger åtgärder med sikte i första hand på de närmaste åren. Därmed vill jag icke förneka, att man från vissa synpunkter kan ha anledning att tveka inför att uppskjuta en utgift till en framtid, vars möjligheter endast föga låter sig överblickas. Om så skulle befinnas önskvärt, kan man givetvis fördela den formella belastningen på flera år genom anslag på budgeten.

Härefter torde få upptagas frågan om premiens storlek och vissa andra frågor i anslutning därtill.

Fasta utgångspunkter saknas för bedömningen, hur stor premien bör vara och vilka villkor som i övrigt bör uppställas. Man är här hänvisad till antaganden och uppskattningar. Å ena sidan har man att beakta, att premien skall vara stor nog för att kunna tänkas verkligen stimulera sparandet. Å andra sidan bör det tillses, att statsverkets kostnader hålls inom en rimlig ram.

Det är vidare givet, att premiens storlek hänger nära samman med kvalifikationstidens längd. Om sparmedlen måste stå inne t. ex. fem år för att ge rätt till premie, bör premien rimligtvis vara högre än om spararens väntetid begränsas till tre eller fyra år. Enligt min mening kan det vad gäller denna kvalifikationstid propagandamässigt vara till en viss fördel, att premiesparandet kan få formen av ett målsparande, att m. a. o. hela det premierade sparbeloppet, både 1955 och 1956 års, på en gång kan ställas till spararens förfogande. Det synes mig därför lämpligt, att för båda åren rätten till sparpremie blir definitiv, när sparbeloppet fortfarande står inne vid 1960 års utgång. Det innebär sålunda i sin tur, att det bör ges en högre premie för 1955 års sparande än för 1956 års. Efter olika överväganden har jag ansett mig böra föreslå, att premien bestäms till 20 procent av sparbeloppet för 1955 och 15 procent av sparbeloppet för 1956. En sådan differentiering kan måhända också i någon mån stärka en önskvärd snabb effekt av premieringen.

Vidare förordar jag, att premie utgår för ett årligt sparbelopp av högst 1 000 kronor för varje sparare. Med detta maximum bör det finnas gott utrymme för en ökning av det stora flertalets banksparande. Av statsfinansiella skäl kan därtill ett högre maximum knappast komma i fråga, särskilt som jag — enligt vad jag i det följande kommer att utveckla — ansett mig icke böra föreslå en genomgående kontroll av att sparkontoinsättningarna verkligen representerar nysparande.

De belopp, som utgår i form av sparpremie, bör icke hänföras till skattepliktig inkomst. Uttrycklig bestämmelse därom bör intagas i författningen. Att en blott preliminärt gottskriven sparpremie icke ingår i den skattepliktiga förmögenheten torde icke behöva särskilt föreskrivas. Jag vill i detta sammanhang också erinra om de möjligheter till skattefrihet för ränta på sparbelopp, som öppnats genom det av årets riksdag efter förslag i proposition nr 59 beslutade bottenavdraget från kapitalinkomst.

Sammanfattningsvis föreslår jag sålunda i de senast berörda avseendena, att sparpremie skall utgå för belopp, som innestått till utgången av år 1960, dock för högst 1 000 kronor årligen, att sparpremien skall utgöra 20 procent av sparbeloppet för år 1955 och 15 procent för år 1956 samt att den icke skall ha karaktär av skattepliktig inkomst. En sparpremie av denna storlek är, med hänsyn även till skattefriheten, liktydig med en tilläggsränta av fyra å fem procent per år. Denna förmån synes vara så pass väl tilltagen, att den borde kunna få en påtagligt sparstimulerande verkan.

Vad härefter beträffar kravet på nysparande som villkor för rätt till sparpremie möttes 1951 års förslag av många invändningar. Dessa innebar huvudsakligen, att kontrollen härutinnan skulle avsevärt tynga taxeringsnämnderna, i varje fall om den skulle bli någorlunda effektiv. Jag delar uppfattningen att det är synnerligen angeläget, att taxeringsorganisationen i möjligaste mån får koncentrera sig på vad som är dess huvuduppgifter. Av 1951 års utredning hävdades, att taxeringsorganisationens engagemang i sparpremieringen beträffande flertalet sparare skulle bli föga krävande. Det bör emellertid beaktas, att den form av kontroll som då föreslogs avsåg en premiering, som skulle omfatta blott löntagare. I promemorian påpekades att en kontroll i enlighet med förslaget merendels skulle bli komplicerad, om premieringen utsträcktes till de självständiga företagarna. Som jag framhållit förordar jag en sådan utsträckning. Icke minst med hänsyn härtill har jag ansett det icke lämpligt att anordna en detaljkontroll av att sparkontoinsättningarna härrör från nysparande.

I och för sig kunde det sättas i fråga, om icke kravet på nysparande helt kunde utgå. Det kan sägas, att en premiering likväl skulle innebära en viss stimulans till nysparande och att det från vissa synpunkter skulle kunna tolereras, att en del äldre sparande samtidigt droge fördel av premieringen. Men mot en dylik uppläggnings kan å andra sidan anföras, att den i förhållande till den antagliga effekten bleve betydligt kostsammare för statsverket. För alla som redan hade banktillgodohavanden bleve det den enklaste vägen till premiering att göra en överföring från ett konto till ett annat.

Då denna lösning sålunda näppeligen kan godtagas, återstår möjligheten att förenkla kontrollen av att nysparande föreligger. Svenska sparbanksföreningens förslag i dess skrivelse den 31 januari 1952 synes därvid erbjuda en lämplig utgångspunkt. Enligt detta förslag skulle viss ökning av banktill-

godohavanden premieras, oavsett förmögenhetsutvecklingen i övrigt. Jag finner en sådan begränsning, som i hög grad skulle minska taxeringsnämndernas belastning, i princip acceptabel. Den medför visserligen, att en person kan skaffa sig rätt till sparpremie bl. a. genom att realisera t. ex. värdepapper eller lösören eller upptaga lån för ändamålet. Enligt min mening bör dock risken för att premieringen skulle orsaka dylika transaktioner i större skala kunna betraktas som relativt liten.

Jag föreslår sålunda, att som villkor för rätt till sparpremie skall gälla, att spararen skall ha ökat sina sammanlagda tillgodohavanden hos banker och andra penninginrättningar minst med sparbeloppet. Det må påpekas, att med penninginrättningar här avses även andra än de, hos vilka premiesparkonto får uppläggas.

Härjämte förordar jag att endast den, vars taxerade inkomst under sparåret enligt förordningen om statlig inkomstskatt uppgår till minst 1 200 kronor — beloppet anknyter till gränsen för deklarationsskyldighet — skall äga rätt till sparpremie. Utan denna spärr skulle en välbärgad person kunna bli flerdubbelt premierad genom att överflytta egna medel till sparkonton för minderåriga barn eller andra närstående utan egna inkomster, något som icke är avsett.

Äkta makar bör få upplägga var sitt premiesparkonto, om den taxerade inkomsten för endera maken eller för makarna tillhopa uppgår till minst 1 200 kronor. Kravet på ökning av banktillgodohavanden minst med sparbeloppet bör gälla för makarna tillhopa. Härigenom förebyggs, att en överföring från den ene makens bankkonto till den andres ger rätt till sparpremie. I övrigt bör enligt min mening äkta makar behandlas som två av varandra oberoende sparare. I 1951 års promemoria föreslogs motsatsen: för makar tillhopa skulle sålunda bl. a. gälla samma sparbeloppsmaximum som för ensamstående sparare. Det har häremot invänts, att sambeskattningen icke borde få sträcka sina verkningar även till sparpremieringen. Det kan dessutom antagas, att det i viss mån skulle komplicera förfarandet att göra den ene makens premiering beroende av den andres. Vad jag föreslår innebär sålunda, att vardera maken skall kunna premieras för ett sparande av 1 000 kronor, om den taxerade inkomsten för någon av makarna eller för dem båda tillsammans uppgår till minst 1 200 kronor och därjämte deras sammanlagda banktillgodohavanden har ökat med 2 000 kronor eller mer.

När det gäller det närmare förfarandet hos taxeringsnämnderna är det av betydelse, att möjligheterna till förenklingar även i detaljerna tas tillvara.

På taxeringsnämnderna kommer att falla kontrollen av att spararen vederbörligen har ökat sina banktillgodohavanden och att hans taxerade inkomst uppgår till föreskrivet belopp. Genom taxeringsnämndernas medverkan förebygges, att en sparare premieras för flera sparkonton i olika banker. Det må här inskjutas, att det i och för sig skulle ha varit möjligt att anförtro de båda senare uppgifterna åt andra organ. Då dessa båda uppgifter

emellertid torde kräva endast ett ringa mått av arbete och då för den återstående uppgiften, kontrollen av banktillgodohavandena, andra än taxeringsnämnderna icke med fördel kan komma i fråga, måste den nyss angivna lösningen anses vara den lämpligaste.

Den som vill erhålla sparpremie bör ha att anmäla detta, med uppgift om premiesparkonto och sparbelopp, samtidigt med att han avlämnar självdeklaration för sparåret. Gift sparare, som icke själv är deklarationssskyldig, bör foga sin anmälan vid makens deklaration. Rent tekniskt kan det i övrigt i fråga om anmälan förfaras på olika sätt. En möjlighet är, att motboken, när sådan användes, förses med genom perforering frånskiljbara blad, ett för varje sparår, på vilka noteras saldot på kontot, och att det avrivna bladet bifogas deklarationen som anmälan om premiesparandet. Även andra möjligheter kan emellertid övervägas. I riksskattenämndens deklarationsupplysningar och eventuellt också på själva deklarationsblanketten kan lämpligen tas in en erinran om vad premiespararen har att iaktta vad anmälan beträffar.

I fråga om ökningen av banktillgodohavanden torde taxeringsnämndens kontroll normalt kunna begränsas till en summarisk jämförelse mellan årets och föregående års deklaration. Även den senare står i allmänhet till nämndens förfogande i dess arbete. I de fall då föregående års deklaration inte utan omgång är tillgänglig, torde nämnden — om särskild anledning till närmare undersökning ej föreligger eller stickprovskontroll anses böra verkställas — få förutsätta att kravet på ökning av banktillgodohavandena är fyllt.

Om resultatet av sin prövning bör taxeringsnämnden ha att underrätta banken. Lämpligen kan beslutet antecknas på den inkomna anmälan, som därefter översändes till banken. De konton, för vilka beslut om bifall, helt eller delvis, inkommer till banken, blir s. a. s. auktoriserade och medför rätt till sparpremie.

Om en sparare skulle ha gjort anmälan om premie för flera konton, bör det konto, som upptar det högsta sparbeloppet, godkännas för premiering. Skulle äkta makar ha anmält var sitt konto för premiering men deras sammanlagda ökning av banktillgodohavanden vara mindre än summan av sparbeloppen, bör bristen avräknas i enlighet med vederbörandes egna önskemål.

De sparare, som kan komma i fråga för sparpremie men av förbiseende e. d. icke anmält sig för sådan hos taxeringsnämnden, torde böra ha möjlighet att i stället göra anmälan till prövningsnämnden. Anmälan bör dock, för att vinna beaktande, göras före utgången av året efter sparåret.

Har enligt meddelande från taxeringsnämnden rätt till sparpremie befunnits icke föreligga eller inkommer över huvud intet meddelande — i vilket senare fall banken i god tid bör ha aviserat spararen — bör preliminärt gottskrivna sparpremier för ifrågavarande sparår avföras från härav berörda konton hos bankerna.

Spararen bör ha rätt att anföra besvär över beslut som gått honom emot,

med den begränsningen att kammarrätten bör bli högsta instans. Något nämnvärt behov av besvärsmått för representant för kronan eller av rätt för prövningsnämnderna att ex officio granska taxeringsnämndernas beslut i detta avseende torde däremot icke föreligga. Icke heller synes det erforderligt att meddela föreskrift om att ändring av taxeringen i förekommande fall skall föranleda motsvarande ändring av tidigare meddelade beslut om rätt till sparpremie. Ett beslut härvidlag bör med andra ord stå fast, i den mån icke spararen efter besvär vinner ändring i beslutet.

I fråga om de föreslagna premieringsbestämmelsernas ikraftträdande och giltighetstid vill jag framhålla, att de skäl som föranleder förslaget uppenbarligen gör det angeläget, att bestämmelserna träder i kraft utan dröjsmål. Premieringen bör sålunda till att börja med ta sikte på sparande under 1955. Vad sedan giltighetstiden beträffar bör såsom jag förut antytt den föreslagna anordningen betraktas som ett försök. Det är under sådana förhållanden icke lämpligt att redan nu utsträcka tillämpningstiden längre än två år. Om en fortsättning i en eller annan form bör följa får bli beroende av den ekonomiska utvecklingen och därjämte av de erfarenheter, som det föreslagna systemets tillämpning under åren 1955 och 1956 kan skänka.

Jag förordar alltså, att tills vidare endast sparande under åren 1955 och 1956 skall ifrågakomma för premiering.

För en uppskattning av statens kostnader för sparpremieringen saknar man praktiskt taget hållpunkter. 1951 års utredning betraktade synbarligen en årskostnad på uppåt 50 miljoner kronor som icke direkt osannolik. Det system för premieringen jag föreslår skiljer sig i flera avseenden från det då ifrågasatta; ändringarna är i stort sett ägnade att höja statsverkets kostnader. Till siffermässig belysning må nämnas, att mot exempelvis en miljon sparposter per år på i genomsnitt halva maximibeloppet, alltså ett totalt årsbelopp av 500 miljoner kronor, svarar ett sammanlagt premiebelopp av 100 miljoner kronor för år 1955 och 75 miljoner kronor för år 1956. För min del anser jag det emellertid knappast sannolikt, att premiesparandet skall kunna få denna omfattning. För 1955 inverkar det dessutom, att premieringen inte kommer att verka under mer än en del av året.

Då premierna såsom jag tidigare utvecklats avses skola utbetalas till bankerna först då de definitivt tillkommer vederbörande sparare, erfordras f. n. ingen medelsanvisning för ändamålet.

Över motionerna I: 74 och II: 94 har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från *fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, Svenska bankföreningen, Svenska jordbrukskreditkassan och Svenska sparbanksföreningen.*

Fullmäktige i riksbanken har anfört bl. a. följande.

De riktlinjer för en skattepremiering av s. k. ungdomssparande som angivas i motionerna äro så flyktigt skisserade att ett bedömande av metodens framkomlighet otvivelaktigt förutsätter en utredning. Det förefaller emellertid som om metodens möjligheter att öka sparandet överskattats och svårigheterna i dess administrerande underskattats. För att en skattepremiering av sparande skall bli stimulerande torde det t. ex. vara nödvändigt att skattebefrielsen kommer redan i samband med skatteavdragen på lönerna och icke som restitution ett par år senare. Det torde också vara förenat med mycket betydande svårigheter att begränsa premieringen just till nysparandet.

Fullmäktige anse, att frågan om sparandets utveckling och möjligheterna för dess främjande är föremål för ansvariga instansers oavlätliga uppmärksamhet.

Vid behandlingen av ärendet i fullmäktige reserverade sig herr *Kristensson* i Osby och anförde följande:

»Det är synnerligen angeläget att uppmuntra det enskilda sparandet. En utredning bör ske om åtgärder för att stimulera och öka detta sparande. Därvid bör även ifrågavarande motioners uppslag kunna prövas.»

Fullmäktige i riksgäldskontoret uttalar följande.

Några delade meningar torde icke råda därom, att en ökning av det personliga sparandet i nuvarande läge med betydande och alltjämt stigande investeringsbehov är en angelägenhet av yttersta vikt. Varje uppslag, som syftar till att stimulera den enskildes sparvilja, är under sådana förhållanden värt beaktande. Fullmäktige vilja därför uttala sin sympati för syftemålet med de nu ifrågavarande motionerna, vilka särskilt ta sikte på att få till stånd en ökning av sparandet bland den förvärvsarbetande ungdomen, hos vilken förutsättningar härför otvivelaktigt i hög grad äro för handen. Gentemot förslaget att genom särskild skattepremiering uppmuntra till ökat ungdomssparande ställa sig fullmäktige emellertid ytterst tveksamma. Bortsett från att den befolkningsgrupp, man avser att uppmuntra med förslaget, redan i stort sett befinner sig i ett gynnat ekonomiskt läge, finna fullmäktige det nämligen principiellt oriktigt att på angivet sätt tillgodose en viss kategori sparare. Härvid må erinras om att riksdagen vid upprepade tillfällen, senast under höstsessionen sistlidna år (se bevillningsutskottets bet. nr 63) uttalat den meningen att, därest ett visst ändamål anses böra tillgodoses genom stöd från det allmännas sida, detta stöd i regel bör ske på annat sätt än genom lättnader i beskattningen. Tidigare utredningar i syfte att främja nysparande genom skattelättnader, vilka icke gjorts generellt verkande, ha också visat att en skattelindring skulle rent tekniskt bli mycket svärbemästrad och nödvändiggöra en besvärlig administrativ kontrollapparat utan att garantier likväl vunnas för att skattepremieringen komme uteslutande nysparande till godo. Med hänsyn härtill synes en utredning angående premiering av ungdomssparande på sätt motionärerna ifrågasatt icke påkallad.

I detta sammanhang vilja fullmäktige emellertid ånyo rikta uppmärksamheten på den form för premiering av ungdomssparande, som lönsparandet innebär. Även om denna sparform, såsom även motionärerna framhålla, hittills icke fått den omfattning, som varit önskvärd, visa dock i riksgäldskontoret tillgängliga uppgifter, varav ett sammandrag bifogas den-

na skrivelse,¹ att lönsparandet under de gångna åren icke oväsentligt ökat i omfattning. Det synes icke uteslutet, att ungdomens intresse för lönsparande skall kunna ytterligare vidgas genom att riksgäldskontoret och de i denna sparform medverkande kreditinrättningarna intensifiera sin propaganda för ändamålet och även genom andra åtgärder söka främja lönsparandets utveckling. Fullmäktige äro för sin del beredda att medverka härtill. Under alla förhållanden anse fullmäktige mindre välbetänkt att splittra ungdomens sparintresse på alltför många, sinsemellan konkurrerande sparformer.

Slutligen vilja fullmäktige erinra om att riksdagen så sent som vid höstsessionen nästföregående år tagit ställning till motioner med likartat syfte som de nu ifrågavarande. Dessa motioner, vilka avsågo skattepremieringen av s. k. bosättningssparande, avstyrktes av bankoutskottet i utlåtande nr 38 och föranledde icke någon riksdagens åtgärd. Ej heller de nu föreliggande motionerna torde böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Vid behandlingen av ärendet vid riksgäldsfullmäktiges sammankomst anmäldes reservation av herrar *Hagberg* och *Näsgård*. Den förre ansåg, att yttrandet bort ha följande lydelse:

»Några delade meningar torde icke råda därom, att en ökning av det personliga sparandet i nuvarande läge med betydande och alltjämt stigande investeringsbehov är en angelägenhet av yttersta vikt. Varje uppslag, som syftar till att stimulera den enskildes sparvilja, är under sådana förhållanden värt beaktande. Fullmäktige vilja därför uttala sin sympati för syftemålet med de nu ifrågavarande motionerna, vilka särskilt ta sikte på att få till stånd en ökning av sparandet bland den förvärvsarbeteande ungdomen, hos vilken förutsättningar härför otvivelaktigt i hög grad äro för handen. På grund härav och med hänsyn till den trängande nödvändigheten av att på olika vägar söka stimulera det enskilda sparandet vilja fullmäktige förorda den av motionärerna begärda utredningen angående premiering av s. k. ungdomssparande.

I detta sammanhang vilja fullmäktige ånyo rikta uppmärksamheten på den form för premiering av ungdomssparande, som lönsparandet innebär. Även om denna sparform, såsom även motionärerna framhålla, hittills icke fått den omfattning, som varit önskvärd, visa dock i riksgäldskontoret tillgängliga uppgifter, varav ett sammandrag bifogas denna skrivelse, att lönsparandet under de gångna åren icke oväsentligt ökat i omfattning. Det synes icke uteslutet, att ungdomens intresse för lönsparande skall kunna ytterligare vidgas genom att riksgäldskontoret och de i denna sparform medverkande kreditinrättningarna intensifiera sin propaganda för ändamålet och även genom andra åtgärder söka främja lönsparandets utveckling. Fullmäktige äro för sin del beredda att medverka till en sådan utveckling.»

Herr *Näsgård* anförde:

»Huruvida syftet att befördra ungdomssparandet kan uppnås enligt den av motionärerna skisserade framgångslinjen synes tveksamt på grund av de skattetekniska kontrollproblem, som kan väntas uppkomma. Det vore måhända en lättare framkomlig väg att söka utveckla det redan tillämpade lönsparandet, t. ex. genom en uppmjukning av gällande bestämmelser om åldersgränser för deltagande i denna sparverksamhet och förmånligare villkor.

¹ Här ej intaget.

En undersökning bör komma till stånd för att utröna om icke lönsparandet kunde göras mera lockande för ungdomen genom förbättrade villkor. Vid denna undersökning bör även motionärernas förslag beaktas.»

Bank- och fondinspektionen ansåg sig icke kunna tillstyrka bifall till motionen och anförde bl. a. följande.

Det kan utan varje reservation erkännas att syftet med motionen — ökat sparande hos ungdomen — är i hög grad angeläget och att följaktligen staten har anledning att stimulera till sådant sparande. Såsom motionärerna påpeka ha statsmakterna även vidtagit åtgärder för detta ändamål, nämligen genom premieringen av det s. k. lönsparandet, men det är, som motionärerna likaledes framhålla, klart att detta sparande icke vunnit den anslutning som man hoppats på.

Onekligen ligger det under sådana omständigheter nära till hands att undersöka om icke någon annan, för ungdomen mera lockande och samtidigt effektiv sparfrämjande metod kunde utfinnas; motionärerna ha i detta syfte presenterat ett utkast till skattepremiering av ungdomssparande, vilket de anse böra bli föremål för närmare utredning.

Rörande detta förslag torde man med användande av motionärernas egna ord kunna säga, att »det är förenat med stora svårigheter att kontrollera, om pengarna verkligen har nysparats». Såvitt inspektionen kan förstå måste nämligen förslaget, sådant det i motionen utformats, leda därtill att de föräldrar som ha barn anställda i sina egna företag (och det finns ganska många sådana familjeföretag), få en möjlighet att genom lämplig höjning av barnens löneförmåner hos företaget kunna från sina inkomster avdraga kostnader för barnens utbildning och bosättning intill ett belopp av 1 000 kronor per barn och år. Redan en sådan konsekvens gör att inspektionen nödgas ställa sig synnerligen tveksam till förslaget; och inspektionen vill tillägga att den befarar att man över huvud taget icke utan mycket långtgående och kostsamma kontrollåtgärder kan premiera ett ungdomssparande medelst skattelättnader.

Även *sparbanksinspektionen* avstyrkte motionen. *Svenska bankföreningen* anförde, att vad som föreslagits i motionerna borde kunna upptagas till prövning vid en allmän översyn av sparfrämjande åtgärder. Styrelsen för *Svenska jordbrukskreditkassan* ifrågasatte om det icke vore en lättare framkomlig väg än den motionärerna förordat för att söka befordra ungdomssparandet att utveckla det redan tillämpade lönsparandet, t. ex. genom en uppmjukning av gällande bestämmelser om åldersgränser för deltagande i denna sparverksamhet och förmånligare villkor. Styrelsen föreslog att en undersökning skulle komma till stånd för att utröna om icke lönsparandet kunde göras mera lockande för ungdomen genom förbättrade villkor. Vid denna undersökning borde även motionärernas förslag beaktas. *Svenska sparbanksföreningen* fann det i motionerna framförda förslaget värt allt beaktande och förordade att spørsmålet gjordes till föremål för utredning.

Utskottet

Departementschefen har i den föreliggande propositionen givit uttryck för den uppfattningen att det torde råda enighet om att en ökning på bred front av det enskilda sparandet skulle vara av stor betydelse som ett led i strävandena att stärka stabiliteten i vårt ekonomiska liv. Utskottet delar denna mening och vill erinra om att utskottet redan tidigare vid flera tillfällen givit uttryck härför. Sålunda framhöll utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 27 till föregående års riksdag, att utskottet var berett att till fullo instämma i den allmänna målsättning för den ekonomiska politiken enligt vilken önskvärdheten av ett större enskilt sparande betonades. Det var enligt utskottet uppenbart, att flera av de problem som mött den ekonomiska politiken under efterkrigstiden haft samband med att de stora investeringsbehov som förelegat icke motsvarats av en lika stark sparbenägenhet. Utskottet framhöll vidare, att en förskjutning i fördelningen av sparandet på olika kategorier i riktning mot ökad andel av det personliga sparandet skulle underlätta den ekonomiska politikens uppgift att bevara prisstabilitet och samhällsekonomisk jämvikt. Uppslag till olika åtgärder som kunde stimulera det personliga sparandet vore därför värda allt beaktande. Bl. a. ansågs ett organiserat målsparande vara värt statsmakternas stöd i den mån praktiskt genomförbara förslag i detta hänseende kunde framkomma.

Det nu framlagda förslaget till särskild statlig stimulering av det enskilda sparandet får betraktas som en av de åtgärder som kan förtjäna prövas i detta sammanhang. Ehuru utskottet hyser någon tveksamhet huruvida det extra nysparande, vartill den föreslagna premieringen skulle föranleda, kan antagas bli tillräckligt stort för att uppväga statens kostnader för premieringen, är utskottet likväl i princip berett förorda att någon form av statlig premiering nu praktiskt prövas. Utskottet anser sig därvid böra betona att det är fråga om en försöksverksamhet och att åtgärden är av kortsiktskaraktär. När det senare överväges vilka åtgärder som bör prövas på längre sikt, torde erfarenheterna av den nu föreslagna premieringen möjligen kunna vara till viss ledning. Utskottet kan sålunda icke biträda det i de likalydande motionerna I: 530 och II: 653 samt i motionen II: 655 ställda yrkandet om avslag å förevarande proposition.

Vad härefter angår frågan vilka sparformer som bör premieras har departementschefen förordat, att premieringen skulle begränsas till banksparandet. Anledningen härtill synes bl. a. ha varit att det tekniskt skulle vara en svårlöslig uppgift att utsträcka premieringen till allt sparande. Beträffande försäkrings-sparandet har särskilt erinrats om att detta sparande redan är premierat genom det avdrag för kapitalförsäkrings- m. fl. premier, vilket får åtnjutas vid taxeringen. Försäkrings-sparandet har dessutom antagits vara i mindre grad än banksparandet känsligt för en tillfällig stimulans. Då det vidare kunde ifrågasättas att inbegripa KF:s och HSB:s

sparkassor har departementschefen anmärkt, att dessa kassors rörelse, om än tämligen omfattande, icke avser inlåning från allmänheten utan från organisationernas medlemmar. Vidare vore dessa sparinstitut, även om missbruk från deras sida icke skulle kunna befaras, icke anknutna till det offentliga på samma sätt som bankerna, vilka var underkastade särskild inspektion.

I motionerna I: 531 och II: 654 har föreslagits att premieringen skall omfatta jämväl den sparverksamhet som bedrivs av Kooperativa förbundet och Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund jämte till dessa riksorganisationer anslutna föreningar som har egna sparkassor. Ett i huvudsak liknande yrkande har subsidiärt framställts i motionerna I: 530 och II: 653. För att främst tillgodose samma syfte har vidare i motionerna I: 536 och II: 660 hemställts att riksdagen måtte besluta att premiesparkonto finge öppnas även i andra kredit- och sparkassor än de i Kungl. Maj:ts förslag angivna efter medgivande av Kungl. Maj:t för varje särskild kassa och således även i KF:s och HSB:s sparkassor.

Utskottet har i princip icke någon erinran mot att premieringen i huvudsak begränsas till banksparandet. På de av departementschefen anförda skälen saknas sålunda anledning att inbegripa försäkringsparandet. Där emot föreligger enligt utskottets mening tillräckliga motiv för att premiera även sådant sparande som sker inom KF och HSB samt till dessa riksorganisationer anslutna föreningar som har egna sparkassor. Det framstår för utskottet som angeläget att premiesparandet i möjligaste mån får en förankring hos folkrörelserna, och detta synes bl. a. kunna ske genom att KF:s och HSB:s sparverksamhet inbegripes i premieringen. Den omständigheten att sparrörelsen endast är öppen för organisationernas egna medlemmar synes icke böra utgöra hinder häremot. Med hänsyn till att det måste anses sörjt för att revisionen är ordnad på ett tillfredsställande sätt kan utskottet ej heller finna något avgörande hinder däri att verksamheten icke står under tillsyn av offentligt inspektionsorgan eller eljest är närmare offentlig-rättsligt reglerad. Utskottet är sålunda berett förorda bifall till motionerna I: 531 och II: 654 och delyrkandet beträffande KF:s och HSB:s sparkassor i motionerna I: 536 och II: 660 samt det yrkande som subsidiärt framställts i motionerna I: 530 och II: 653, varigenom KF:s och HSB:s sparverksamhet skulle komma att omfattas av premieringen. Utskottet förutsätter, att KF och HSB samt till dessa organisationer anslutna föreningar kommer att tillämpa samma tekniska system som övriga kreditinstitut.

Beträffande formen för premieringen har i propositionen valts kontantbidrag. Utskottet kan för sin del biträda att denna form nu prövas och finner att den tekniska lösning som förordats fyller kraven såväl på att premieringen skall psykologiskt sett ha bästa effekt som på att den skall i administrativt hänseende vara enkel.

Vid prövningen av frågan om premiens storlek har departementschefen beaktat, att det kan vara till en viss fördel, att premiesparandet kan få formen av ett målsparande, så till vida att hela det premierade sparbeloppet,

både 1955 och 1956 års, på en gång kan ställas till spararens förfogande. För båda årens sparande skulle rätten till sparpremien bli definitiv vid utgången av år 1960 för det sparbelopp som då alltjämt vore inestående. Detta anses motivera att en högre premie bör lämnas för 1955 års sparande än för 1956 års och i överensstämmelse härmed har föreslagits 20 procent av sparbeloppet för 1955 och 15 procent av sparbeloppet för 1956.

När det gäller premiens storlek har ändringsyrkanden framställts i de likalydande motionerna I: 537 och II: 661 samt i motionerna II: 659 och II: 662. I motionerna I: 537 och II: 661 har föreslagits att sparpremien skall utgöra 20 procent även i fråga om insättningar som sker under 1956. Det anses bl. a. att premieringen skulle vinna i enkelhet om procentsatsen sattes lika för bägge åren. Det påpekas vidare att oklarhet skulle råda till vilket års sparbelopp uttag före 1961 skulle vara att hänföra om förslaget till förordning antogs i den lydelse som föreslagits av Kungl. Maj:t. I motionen II: 659 uttalas att många och sannolikt flertalet av dem som nås av propagandan för detta sparande icke kan vinnas för det långsiktiga sparande, varom här är fråga. Målet skulle ligga dem för avlägset och därför kunde också intresset svalna. Därigenom skulle icke sparandet få den bredd som eftersträvas och den stabiliserande effekten av sparpremieringen försvagas. Vid utskottsbehandlingen borde därför som ett alternativ övervägas att utge en premie för sparmedel insatta år 1955 redan under 1957, dock icke därest medlen uttoges före den 1 juli 1957. Premien skulle utgöra 2 procent samt för varje år därefter stiga progressivt till 3 procent 1958, 4 procent 1959, 5 procent 1960 och 6 procent 1961. För insättning 1956 skulle årspremierna fastställas till 2, 3, 4 och 6 procent. Motionärerna framhåller, att den progressivt stigande sparpremien torde utgöra ett starkt incitament för insättaren att dröja med sina uttag så länge som möjligt. En fördelning av uttagen anses vidare kunna medföra mindre olägenhet än om huvuddelen av de fastlåsta sparmedlen skulle uttagas i början av år 1961. I motionen II: 662 hemställes att sparpremien för år 1955 fastställs till 10 procent och för år 1956 till 5 procent. Motionären framhåller, att det icke torde vara uteslutet att man, om propositionen antages i oförändrat skick, kan skapa ett räntetänkande som är osunt och som kan leda till ett försämrat sparande, jämfört med nu, vid den extra stimulansens bortfall. Det kan befaras, att sparpremiebeloppets storlek kan locka folk att överflytta sparandet från andra sparinrättningar än dem som har premiesparkonto och därigenom vålla besvär. Motionären uttalar vidare, att den föreslagna sparpremieringen i stort sett torde komma att utnyttjas till sitt maximala belopp endast av större inkomsttagare.

Utskottet har vid sin bedömning av premiens avvägning funnit sig höra i första hand beakta kravet på att premiesparandet får önskvärd omfattning och snabb effekt. Ur denna synpunkt finner utskottet att premiernas storlek i Kungl. Maj:ts förslag är lämpligt avvägd liksom den differentiering som föreslagits. Utskottet kan sålunda icke biträda de i motionerna framförda ändringsyrkandena. Vad särskilt angår det i motionerna I: 537 och II: 661

gjorda påpekandet om att oklarhet skulle kunna uppkomma till vilket års sparbelopp ett uttaget belopp vore hänförligt finner utskottet ett förtydligande motiverat. I enlighet med vad som ifrågasatts av motionärerna föreslår därför utskottet att i förordningens 9 § införes en föreskrift innebärande att i den mån uttag förekommer före 1961 sådant i första hand skall anses gälla under 1956 insatta medel. Mot det i motionen II: 659 framlagda systemet torde framför allt kunna resas den berättigade invändningen, att det icke tillgodoser de krav på enkelhet som penninginstitutet och de administrativa myndigheter som beröres av sparandet måste ställa.

Departementschefen har som villkor för rätt till sparprenie föreslagit att spararen skall ha ökat sina sammanlagda tillgodohavanden hos banker och andra penninginrättningar minst med sparbeloppet. Detta innebär sålunda att en ökning av banktillgodohavandena skulle kunna premieras oavsett förmögenhetsutvecklingen i övrigt. En sådan lösning minskar i hög grad belastningen på taxeringsnämnderna jämfört med andra, tidigare ifrågasatta lösningar.

I motionen I: 529 har framhållits, att vid utformningen av den nu föreslagna kontantpremieringen av banksparandet bör i rimlig mån tillses, att effekten av den premiering som redan förekommer av försäkringssparandet icke rubbas. Ur denna synpunkt har ifrågasatts huruvida icke med ökning av banktillgodohavanden som villkor för rätt till sparprenie borde jämföras ökning i förhållande till läget före premieringens början, d. v. s. år 1954, av premier för kapitalförsäkringar. För att förhindra att den nya premieringen utnyttjas genom överföring av redan sparade försäkringsmedel föreslås vidare, att det i förordningen införes ett stadgande av innehåll, att vid bedömning av huruvida banktillgodohavande ökat, minskning skall ske med belopp som under sparåret erhållits genom belåning, återköp eller överlåtelse av kapitalförsäkring. Den som önskar tillgodonjuta sparprenie bör i sin deklaration vara skyldig att lämna uppgifter för att möjliggöra kontroll i nyss nämnda hänseenden. Han bör alltså uppgiva med vilket belopp han ökat sina premieinbetalningar under sparåret jämfört med 1954 och vidare huruvida och i jakande fall till vilket belopp kapitalförsäkringen belånats, återköpts eller överlätits. I motionen har vidare föreslagits ett tillägg till 11 § i förslaget till berörda förordning i syfte att lämna möjlighet för Kungl. Maj:t att föreskriva, att banker och andra penninginrättningar samt försäkringsbolag skall vara skyldiga att till ledning för beskattningsnämnds prövning av rätt till sparprenie lämna uppgifter som finnas erforderliga. I motionerna I: 537 och II: 661 har motionärerna förklarat sig instämma med vad som uttalats i motionen I: 529.

Frågan om kravet på nysparande har berörts jämväl i motionerna I: 536 och II: 660. I dessa motioner har föreslagits att det skall uppställas det kravet att den skattskyldige vid sin anmälan till beskattningsnämnden skall avge en på heder och samvete avlämnad försäkran att det av honom på premiesparkonto insatta beloppet sparats av inkomst under året. Motionärerna framhåller, att man riskerar att den sparstimulerande effekten blir

väsentligt försvagad om man avstår från att uppställa detta krav på nysparande under året och därigenom skapar möjligheter att genom omplacering av kapital komma i åtnjutande av premie.

Utskottet finner för sin del berättigat att ökning i premier för kapitalförsäkringar jämföras med ökning av banktillgodohavanden för rätt till sparpremie. Även de förslag i övrigt som framställts i motionen I: 529, syftande till att förhindra en överföring av försäkringsmedel till banktillgodohavande kan utskottet biträda.

Däremot är utskottet icke berett tillstyrka att var och en som öppnar premiesparkonto skall avge en på heder och samvete avlämnad försäkran att det på kontot insatta beloppet är sparat av inkomst under året. Utskottet vill betona, att möjligheter att något så när effektivt kontrollera riktigheten av en sådan förklaring saknas. Utskottet anser sig dock böra tillägga, att, därest kontrollen i nu ifrågavarande hänseende kunnat ordnas på ett ändamålsenligt och enkelt sätt, hade det i och för sig kunnat övervägas huruvida icke kravet på nysparande borde ha skäpts så att det avsåge icke blott bank- och försäkringssparandet utan förmögenhetsutvecklingen i dess helhet.

Vad härefter angår det i motionerna I: 536 och II: 660 väckta förslaget att å premiesparkonto insatta belopp skulle penningvärdeförsäkras har motionärerna framhållit, att en sådan garanti skulle vara synnerligen betydelsefull i syfte att övervinna den återhållande effekt på sparandet som penningvärdeförsämringen under efterkrigstiden fortfarande anses utöva. Den föreslagna garantien skulle enligt motionärerna lämpligen kunna knytas till socialstyrelsens allmänna konsumentprisindex och utformas så att för varje tioprocentig stegring av detta index från medeltalet för kalenderåret 1956 10 procent skulle tillföras sparkontot genom statsmedel; penningvärdegarantien skulle gälla det sparbelopp som vid utgången av år 1960 bleve föremål för definitiv premiering och endast omfatta den penningvärdeförsämring som skulle kunna inträffa från 1956 till utgången av hela sparperioden.

Utskottet, som redan i tidigare sammanhang vid flera tillfällen understrukit betydelsen av att ett fast penningvärde upprätthålles för att den enskilda sparviljan skall kunna ökas, finner sig icke böra förorda att den nu framlagda förordningen om premiering av frivilligt sparande kompletteras med en bestämmelse om penningvärdegaranti. Redan de förmåner som erbjudes spararna enligt Kungl. Maj:ts förslag torde vara tillräckliga för att göra premiesparandet attraktivt. Därtill kommer att en penningvärdegaranti skulle kunna psykologiskt påverka spararna oförmånligt och dessutom i olika sammanhang kunna åberopas som prejudicerande. Utskottet kan sålunda icke förorda bifall till vad i detta hänseende föreslagits i motionerna I: 536 och II: 660.

I motionerna I: 537 och II: 661 har framhållits betydelsen av att en så fullständig upplysning som möjligt lämnas rörande den nya sparformen samt om övriga bestämmelser som är ägnade att stimulera det enskilda spa-

randet. Motionärerna anser det motiverat att upplysningsverksamheten med särskild styrka insättes i samband med återbetalandet av den överskjutande preliminärskatten, då sparformågan kan sägas vara särskilt stor. De förordar därför att debiteringsmyndigheterna i samband med utskickandet av debetsedlar å slutlig skatt, som utvisar överskjutande preliminärskatt, skall utsända broschyrer eller dylikt som lämnar upplysning om de särskilda privilegier spararna kan erhålla. Sparinstituten anses vara beredda att utforma och bekosta en dylik upplysningsskrift, men staten föreslås medverka genom att distribuera denna samtidigt med att debetsedeln å slutlig skatt utsändes. För kostnaderna för distributionen föreslår motionärerna att ett anslag å förslagsvis 50 000 kronor skulle upptagas.

Utskottet vill i anledning av vad som sålunda anförts och föreslagits uttala sitt intresse för att en intensifierad upplysningsverksamhet bedrivs rörande olika sparformer, däribland det nu föreslagna premiesparandet. Såsom meddelats i propositionen nr 190 pågår för närvarande överläggningar angående en särskild sparkampanj i kreditinstitutens regi med sikte på att hos allmänheten ernå en allmän uppslutning kring tanken på ett regelbundet sparande. Förslag i ämnet torde enligt vad utskottet erfarit kunna komma att framläggas vid riksdagens höstsession innevarande år. Det torde därför icke vara erforderligt att nu upptaga ett särskilt förslagsanslag för ändamålet.

Vidare har i motionerna I: 537 och II: 661 hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla att Kungl. Maj:t till innevarande års höstsession måtte framlägga ytterligare förslag till sparstimulerande åtgärder, däribland vissa i motionerna närmare preciserade förslag rörande gränsen för skattefri inkomst av kapital och det skattefria avdraget för försäkringspremier. Utskottet vill erinra om att de förslag till ändring av beskattningsreglerna, varom nu är fråga, har varit föremål för riksdagens prövning innevarande år i samband med behandlingen av propositionen nr 59 utan att föranleda någon riksdagens åtgärd (bevillningsutskottets betänkande nr 18). Det föreligger nu en i viss mån förändrad situation, som ytterligare understryker behovet av en ökning av sparandet på bred front och på längre sikt. Utskottet förutsätter emellertid att Kungl. Maj:t utan särskild skrivelse från riksdagen kommer att framlägga förslag om de ytterligare åtgärder som må finnas påkallade till stöd för enskilt sparande, därvid även de av motionärerna angivna uppslagen bör kunna komma under förnyat övervägande.

Vad till sist angår det i de likalydande motionerna I: 74 och II: 94 framställda yrkandet om att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle anhålla om en utredning angående premiering av s. k. ungdomssparande vill utskottet endast uttala, att motionernas syfte såvitt angår 1955 och 1956 i huvudsak torde få anses tillgodosett genom det premieringssystem som föreslagits i den föreliggande propositionen. Att vid sidan av denna sparpremiering skapa ytterligare en sparform, speciellt avsedd för ungdomen, torde i vart fall för närvarande icke kunna komma i fråga. I sammanhanget torde böra uu-

derstrykas önskvärheten av att den upplysningsverksamhet, för vilken utskottet i det föregående uttalat sitt intresse, med särskild styrka inriktas på ungdomen. Detta synes förtjäna beaktande vid de överväganden som kommer att företagas i denna angelägenhet; därvid torde även kunna förtjäna prövas, huruvida icke särskilda åtgärder kunde vidtagas för att göra lönsparandet än mer lockande för ungdomen, i samband varmed motionärernas förslag kan beaktas. Nämnas må att en framkomlig väg att utveckla lönsparandet bl. a. torde vara att uppmjuka gällande bestämmelser om åldersgränser för deltagande i denna sparverksamhet.

Vad i övrigt anförts och föreslagits i förevarande proposition samt i de i ämnet väckta motionerna har icke givit anledning till uttalande av utskottet.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra företagas i det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om premiering av frivilligt sparande under år 1955 och 1956 — måtte, med avslag å motionerna I: 530 och II: 653 i vad de avser yrkande om avslag å propositionen samt motionen II: 655 samt med bifall till motionerna I: 529, I: 530 och II: 653 samt I: 536 och II: 660, de fyra sistnämnda i vad de avser premiering av sparverksamhet inom KF och HSB samt till motionerna I: 531 och II: 654, för sin del antaga nämnda förslag till förordning med den ändringen att 1, 4, 9 och 11 §§ erhåller följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

1 §.

Å sparbelopp, som under år 1955 eller 1956 insättes å för ändamålet upplagt *premiesparkonto* hos bank, äger spararen av staten erhålla *sparpremie* enligt vad nedan sägs.

Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken samt centralkassa för jordbrukskredit.

(Utskottets förslag)

1 §.

Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken, centralkassa för jordbrukskredit, *Kooperativa förbundet och Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund jämte till dessa riksorganisationer anslutna föreningar, som har egna sparkassar.*

(Kungl. Maj:ts förslag)

4 §.

Sparpremie må åtnjutas endast av fysisk person, vars taxerade inkomst enligt förordningen om statlig inkomstskatt vid taxering året efter sparåret uppgår till minst 1 200 kronor. Skola äkta makar taxeras enligt de för gift skattskyldig gällande bestämmelserna, må sparpremie åtnjutas av envar av makarna, om endera makens taxerade inkomst eller makarnas sammanlagda taxerade inkomster uppgå till minst nämnda belopp.

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot en ökning under sparåret av spararens sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar inestående medel. Beträffande äkta makar skall dylik ökning föreligga för makarna tillhoppa.

(Utskottets förslag)

4 §.

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot belopp, med vilket spararen under sparåret ökat sina sammanlagda tillgodohavanden hos banker och andra penninginrättningar, med tillägg i förekommande fall av det belopp, som han under samma år erlagt i premier för kapitalförsäkring utöver vad han erlagt i sådana premier under år 1954. Har beloppet av erlagda premier enligt vad nyss sagts ökat men tillgodohavandena hos penninginrättningar minskats, må dock sparpremie åtnjutas högst för ett sparbelopp motsvarande skillnaden mellan sagda ökning och minskning. Har spararen under sparåret belånat, låtit återköpa eller överlåtit kapitalförsäkring, skall hänsyn tagas endast till den del av ökningen av tillgodohavanden och premiebelopp, som överstiger beloppet av vad han genom belåningen, återköpet eller överlåtelsen uppburit. Beträffande äkta makar skall vad i detta stycke sägs avse makarna tillhoppa.

9 §.

Å sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie föreligger, skall utgå ränta efter en räntesats, som icke må understiga den högsta räntesats för inlåning från allmänheten, som av vederbörande bank i övrigt tillämpas.

9 §.

Å sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie föreligger, skall utgå ränta efter en räntesats, som icke må understiga den högsta räntesats, som av vederbörande bank i övrigt tillämpas för inlåning från allmänheten eller i vad gäller KF och HSB samt till dessa organisationer anslutna före-

(Kungl. Maj:ts förslag)

Gottskrivning av å premiesparkonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning. Uttag från sådant konto före utgången av år 1960 skall i första hand anses avse insatt sparbelopp.

11 §.

Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer äger utfärda för tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter.

B. att motionerna I: 537 och II: 661, II: 659, II: 662 samt I: 74 och II: 94 — i den mån de icke må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört — icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

C. att motionerna I: 536 och II: 660 i vad de avser övriga under A icke upptagna förslag icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 maj 1955

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Fahlander, Mogård, Boo, Wehtje, Strandler*, Eliasson och Danmans;

från andra kammaren: herrar Severin i Stockholm, Nilsson i Landskrona, Sköldin, Dickson, Johansson i Kalmar, Carlsson i Tibro, Jönsson i Rosshol och Nelander.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Danmans, Carlsson* i Tibro och *Nelander*, vilka ansett att

a) utskottet bort anföra:

»Departementschefen (fr. s. 21 lika med utskottet) — — — till banktillgodohavande kan utskottet biträda (s. 25).»

Då premieringen bör sikta till åstadkommandet av nysparande, ansluter sig utskottet till förslaget i motionerna I: 536 och II: 660 att var och en som öppnar premiesparkonto, skall avge en försäkran på heder och samvete, att det på kontot insatta beloppet är sparat av inkomst under beskattningsåret. Utskottet anser, att en sådan klausul är av värde för att förhindra ett missbruk av premiesparandeformen genom omplacering av redan befintliga kapitaltillgångar.

Vad därefter angår det i samma motioner väckta förslaget att å premiesparkonto insatta belopp skall penningvärdeförsäkras, har motionärerna framhållit, att en sådan garanti skulle vara synnerligen betydelsefull, när det gäller att övervinna den återhållande effekt på sparandet som det rubade förtroendet för penningvärdet under efterkrigstiden fortfarande utövar. Den föreslagna garantien skulle enligt motionärerna lämpligen kunna anknytas till socialstyrelsens allmänna konsumentprisindex och utformas så att för varje uppnådd tioprocentig stegring av detta index från medeltalet för kalenderåret 1956 skall 10 procent å det sparbelopp som inestår vid utgången av år 1956 eller utgången av år 1960, om det inestående beloppet då är lägre, tillföras sparkontot genom statsmedel. Penningvärdegarantien skall således gälla det sparbelopp som vid utgången av år 1960 blir föremål för definitiv premiering. Den bör vidare endast omfatta den eventuella försämring av penningvärdet, som kan inträffa från nyssnämnda basperiod fram till sparperiodens slut eller utgången av år 1960.

Ett grundvillkor för sparviljans uppehållande och stegring är självfallet att allmänheten räknar med att sparade medel behåller sitt reella värde. Utskottet anser därför, att den föreslagna förordningen bör kompletteras med ett stadgande om penningvärdegaranti åt sparade belopp, enligt de riktlinjer som angivits i motionerna I: 536 och II: 660.

»I motionerna (s. 25) — — — uttalande av utskottet (s. 27).»

b) och att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra företagas i det genom propositionen framlagda förslaget till förordning av premiering av frivilligt sparande under år 1955 och 1956 — måtte, med avslag å motionerna I: 530 och II: 653, i vad avser yrkande om avslag å propositionen samt motionen II: 655 samt med bifall till motionerna I: 529, I: 531 och II: 654, I: 536 och II: 660 ävensom I: 530 och II: 653, de sistnämnda i vad de avser

premiering av sparverksamhet inom KF och HSB, för sin del antaga nämnda förslag till förordning med den ändringen att 1, 3, 4, 6, 9 och 11 §§ erhåller följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

1 §.

1 §.

Å sparbelopp, som under år 1955 eller 1956 insättes å för ändamålet upplagt *premiesparkonto* hos bank, äger spararen av staten erhålla *sparpremie* enligt vad nedan sägs.

Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken samt centralkassa för jordbrukskredit.

Med bank avses i denna förordning sparbank, affärsbank, postsparbanken, centralkassa för jordbrukskredit, *Kooperativa förbundet och Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund jämte till dessa riksorganisationer anslutna föreningar, som har egna sparkassor.*

3 §.

3 §.

Sparpremie — — — varje sparare.

Sparpremie — — — å premiesparkontot.

Skulle vid utgången av 1960 penningvärdet ha sjunkit och socialstyrelsens allmänna konsumentprisindex ha stigit med minst 10 procent i förhållande till indexets medeltal för kalenderåret 1956, skall premiesparkontot för varje uppnådd tioprocentig indexökning av statsmedel tillgodoföras 10 procent å det sparbelopp som vid utgången av 1960 skall premieras.

4 §.

4 §.

Sparpremie må åtnjutas endast av fysisk person, vars taxerade inkomst enligt förordningen om statlig inkomstskatt vid taxering året efter sparåret uppgår till minst 1 200 kronor. Skola äkta makar taxeras enligt de för gift skattskyldig gällande bestämmelserna, må sparpremie åtnjutas av envar av makarna, om endera makens taxerade inkomst eller makarnas sammanlagda taxerade inkomster uppgå till minst nämnda belopp.

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot *en ökning under sparåret av spararens sammanlagda hos banker och andra penninginrättningar innestående medel.* Be-

Sparpremie utgår endast i den mån sparbeloppet svarar mot *belopp, med vilket spararen under sparåret ökat sina sammanlagda tillgodohavanden hos banker och andra penninginrätt-*

(Kungl. Maj:ts förslag)

träffande äkta makar skall *dylig ökning föreligga* för makarna tillhopa

(Utskottets förslag)

ningar, med tillägg i förekommande fall av det belopp, som han under samma år erlagt i premier för kapitalförsäkring utöver vad han erlagt i sådana premier under år 1954. Har beloppet av erlagda premier enligt vad nyss sagts ökats men tillgodohavandena hos penninginrättningar minskats, må dock sparpremie åtnjutas högst för ett sparbelopp motsvarande skillnaden mellan sagda ökning och minskning. Har spararen under sparåret belånat, låtit återköpa eller överlåtit kapitalförsäkring, skall hänsyn tagas endast till den del av ökningen av tillgodohavanden och premiebelopp, som överstiger beloppet av vad han genom belåningen, återköpet eller överlåtelsen uppburit. Beträffande äkta makar skall vad i detta stycke sägs avse makarna tillhopa.

6 §.

Sparare, som vill erhålla sparpremie, har att ingiva skriftlig anmälan härom till beskattningsnämnd, å vilken hans taxering till statlig inkomstskatt året efter sparåret ankommer. Såvida icke särskilt hinder möter däremot, skall sådan anmälan fogas vid allmän självdeklaration, som avgives till ledning för taxering varom nyss sagts. För gift sparare, som icke själv har att avgiva allmän självdeklaration, må anmälan fogas vid den andra makens deklaration. Anmälan, som inkommer efter utgången av året efter sparåret, må icke upptagas till prövning.

6 §.

Sparare, som vill erhålla sparpremie, har att ingiva skriftlig anmälan härom till beskattningsnämnd, å vilken hans taxering till statlig inkomstskatt året efter sparåret ankommer, samt *härtill foga en på heder och samvete avgiven försäkran att belopp som insats å premiespar-konto har sparats av inkomst under beskattningsåret.* Såvida icke särskilt hinder möter däremot, skall sådan anmälan fogas vid allmän självdeklaration, som avgives till ledning för taxering varom nyss sagts. För gift sparare, som icke själv har att avgiva allmän självdeklaration, må anmälan fogas vid den andra makens deklaration. Anmälan, som inkommer efter utgången av året efter sparåret, må icke upptagas till prövning.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

Vederbörande taxeringsnämnd — — — banken underrättas.
 Har underrättelse — — — meddelande härom.
 Har beträffande — — — del därav.

9 §.

Å sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie föreligger, skall utgå ränta efter en räntesats, som icke må understiga den högsta räntesats för inlåning från allmänheten, som av vederbörande bank i övrigt tillämpas.

Gottskrivning av å premiesparkonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning. Uttag från sådant konto före utgången av år 1960 skall i första hand anses avse insatt sparbelopp.

11 §.

Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer äger utfärda för tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter.

B. att motionerna (lika med utskottet) — — — någon riksdagens åtgärd.

9 §.

Å sparbelopp, för vilket rätt till sparpremie föreligger, skall utgå ränta efter en räntesats, som icke må understiga den högsta räntesats, som av vederbörande bank i övrigt tillämpas för inlåning från allmänheten *eller i vad gäller KF och HSB samt till dessa organisationer anslutna föreningar för inlåning från medlemmarna.*

Gottskrivning av å premiesparkonto upplupen ränta skall icke anses som insättning å kontot enligt denna förordning. Uttag från sådant konto före utgången av år 1960 skall i första hand anses avse insatt sparbelopp, *varvid belopp insatt år 1956 skall anses taget i anspråk före belopp insatt år 1955.*

11 §.

I den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver äro banker och andra penninginrättningar samt försäkringsbolag skyldiga att till ledning för beskattningsnämnds prövning av rätt till sparpremie lämna uppgifter, som finnas erforderliga.